

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**МАТЕРІАЛИ
ХІІ РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА І СВІТ»**

26 ЛЮТОГО 2026 р.

ЗАПОРІЖЖЯ, 2026 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №10 від 31.03.2026 р.)

Редакційна колегія:

ФАЛЬКО Н.М. – ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор психологічних наук, професор

ГЛЕБОВА Н.І. – перший проректор, доктор соціологічних наук, професор

ПОЛЯКОВА Л.І. – проректор з наукової, інноваційної роботи та міжнародної співпраці, кандидат історичних наук, доцент;

Члени оргкомітету:

АРАБАДЖИ О.С. – проректор з науково-педагогічної роботи, зовнішніх зв'язків та стратегічного розвитку, кандидат географічних наук, доцент;

СІРОШТАН Т.В. – декан факультету суспільно-гуманітарних наук та права, кандидат філологічних наук, доцент

АФАНАСЬЄВА Л.В. – завідувачка кафедри соціології та філософії, кандидат філософських наук, доцент

ГЛИНСЬКА Л.Ф. – кандидат філософських наук, доцент

ДЕМЧИК О.І. – кандидат філософських наук, старший викладач

ЧИЧАНОВСЬКИЙ І.О. – старший викладач

ХІІ регіональна науково-практична конференція «Людина і світ»: матеріали регіональної науково-практичної конференції (26 лютого 2026 р., м. Запоріжжя) / за заг. ред. Афанасьєва Л., Глебова Н. Запоріжжя : Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2026. 293 с.

Збірник містить матеріали учасників ХІІ регіональної науково-практичної конференції «Людина і світ», присвячені актуальним проблемам міжкультурної взаємодії та розвитку толерантності в умовах глобалізації, шляхам порозуміння у глобальному світі та представлено теоретичні підходи, практики порозуміння та шляхи подолання культурних бар'єрів. Представлені тези відображають багатогранність соціокультурних процесів і сприяють формуванню міжкультурної компетентності.

Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів. Редакційна колегія може не поділяти світоглядних переконань авторів і не несе відповідальність за надану ними інформацію.

багатовимірний характер, оскільки поєднує індивідуальні переживання втрати дому з колективними формами культурної пам'яті та соціальної взаємодії. Філософсько-антропологічний аналіз цього явища дозволяє глибше зрозуміти механізми адаптації людини до екстремальних умов та роль культурної ідентичності у збереженні соціальної стійкості.

Дослідження цих процесів має важливе значення не лише для теоретичного осмислення проблеми вимушеної міграції, але й для розробки практичних підходів до підтримки внутрішньо переміщених осіб. Усвідомлення екзистенційних вимірів міграційного досвіду сприяє формуванню більш гуманістичних моделей соціальної політики, спрямованих на збереження гідності людини та підтримку її культурної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Bauman, Z. (2016). *Strangers at Our Door*. Cambridge: Polity Press.
2. Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Oxford: Wiley-Blackwell.
3. Heidegger, M. (2001). *Poetry, Language, Thought*. New York: Harper & Row.
4. Smith, A. (1991). *National Identity*. Reno: University of Nevada Press.

УДК 159.9:355.01

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДОЇ СІМ'Ї ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Євгенія Гребінюк

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького, м.Запоріжжя

Науковий керівник – Ірина Юріївна Остополець,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Ключові слова: молода сім'я, воєнний стан, повномасштабна війна, подружні стосунки, психологічна адаптація, тривожність, гендерні ролі, емоційна підтримка, сімейна стійкість.

Повномасштабна війна в Україні, що триває з 24 лютого 2022 року, створила нові соціально-психологічні умови функціонування та становлення молодих сімей. Період початкової адаптації подружжя, який у мирний час пов'язаний із формуванням спільних цінностей, розподілом ролей, встановленням меж і налагодженням комунікації, в умовах війни супроводжується підвищеним рівнем стресу, невизначеності та ризику. В умовах воєнної нестабільності процес становлення сім'ї відбувається під впливом низки стресогенних чинників, що впливають на емоційну структуру подружніх взаємин.

Однією з ключових проблем є вимушена розлука подружжя у зв'язку з мобілізацією, військовою службою або внутрішнім, чи зовнішнім переміщенням.

Дослідження, зокрема праці Джон Боулбі, підкреслюють важливість стабільної емоційної прив'язаності для формування безпечних стосунків. Тривала дистанція, відсутність фізичної присутності партнера, інформаційна тривога формують підвищену тривожність, страх втрати та емоційне виснаження.

Другим важливим чинником виступає економічна нестабільність, втрата роботи або зміна соціально-рольового статусу. Відповідно до ієрархії потреб Абрахам Маслоу, загроза базовій безпеці актуалізує первинні потреби, що ускладнює реалізацію вищих потреб – самореалізації та гармонізації стосунків.

Суттєвим викликом стає трансформація гендерних ролей і сімейних функцій. У ситуації війни відбувається перерозподіл відповідальності, що може як зміцнювати партнерство, так і провокувати конфлікти. Особливої уваги потребує психологічна підтримка молодих сімей, оскільки тривала дія стресу може сприяти розвитку тривожних і депресивних станів, а також посттравматичних реакцій.

Не менш значущими є психоемоційні наслідки війни: підвищений рівень тривожності, депресивні стани, прояви посттравматичного стресового розладу, емоційне вигорання. Тривале перебування в умовах небезпеки підвищує ризик

порушень психічного здоров'я, що безпосередньо впливає на якість подружніх взаємин та батьківства.

Водночас кризові умови можуть стати підґрунтям для розвитку сімейної резильєнтності – здатності долати труднощі, зберігаючи цілісність і підтримку. Спільні цінності, емоційна відкритість, гнучкість у ролях і взаємна підтримка сприяють зміцненню подружнього союзу навіть у складних обставинах.

Таким чином, становлення молодої сім'ї під час повномасштабної війни характеризується підвищеним рівнем соціально-психологічної напруги, однак за наявності внутрішніх і зовнішніх ресурсів може супроводжуватися зміцненням партнерських відносин та розвитком адаптаційного потенціалу.

Висновки. Становлення молодої сім'ї в умовах повномасштабної війни відбувається під впливом потужних соціально-психологічних викликів, що змінюють традиційну логіку розвитку подружніх взаємин. Вимушена розлука, економічна нестабільність, трансформація сімейних ролей, підвищений рівень тривожності та травматичний досвід істотно ускладнюють процес адаптації подружжя та формування стабільної сімейної системи.

Водночас кризові умови актуалізують внутрішні ресурси особистості та сім'ї, сприяють переосмисленню цінностей, зміцненню емоційної близькості і розвитку відповідальності. За наявності взаємної підтримки, конструктивної комунікації та доступу до психологічної допомоги молода сім'я здатна не лише зберегти цілісність, а й сформувати вищий рівень стійкості та партнерської зрілості.

Отже, проблема становлення молодої сім'ї під час війни потребує комплексного міждисциплінарного підходу, подальших наукових досліджень і впровадження програм психосоціальної підтримки, спрямованих на зміцнення сімейної резильєнтності в умовах тривалої нестабільності.

Використані джерела:

1. Джон Боулбі. Прив'язаність і втрата. – К.: Основи, 2003.
2. Абрахам Маслоу. Мотивація і особистість. – 2008.
3. Вірджинія Сатір. Як будувати себе і свою сім'ю. – К.: Софія, 2000.

4. Мюррей Боуен. Сімейна терапія в клінічній практиці. – М.: Клас, 2005.
5. Міністерство соціальної політики України. Аналітичні матеріали щодо стану сімей в умовах воєнного стану. – 2022–2024.
6. Всесвітня організація охорони здоров'я. Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій. – 2022.

УДК: 373.5.016:54:504

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ШКІЛЬНОЇ ХІМІЧНОЇ ОСВІТИ

Григоращенко Вікторія

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького, Запоріжжя

Науковий керівник – Тетяна Дюжикова, канд. пед. наук,

доцент кафедри хімії та хімічної освіти

Ключові слова: людина, природа, екологічна освіта, навчання хімії.

Порушення екологічного балансу та рівноваги в довкіллі, загроза зміни клімату та глобального потепління, широкого використання природних ресурсів та недбалого ставлення людини до природи призводять до численних негативних наслідків та екологічної кризи зокрема. Ці проблеми призвели до зростання захворюваності і смертності населення, скорочення тривалості життя, втрати величезної площі сільськогосподарських угідь, безповоротного зникнення окремих видів рослин і тварин. Від екологічної свідомості людей, активності, інформованості та бажання брати участь у природоохоронній діяльності залежить майбутнє природи і суспільства.

Питання стану довкілля та якості життя може бути вирішене спільними зусиллями педагогів, науковців та практичних екологів. Основною метою екологічної освіти є формування екологічної культури людей і суспільства в цілому, формування навичок бережливого ставлення до природи, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості. Екологічна освіта має міжпредметний характер і є безперервним процесом в

НІТРАТИ В ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ: ХІМІЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ. Андрій Гладій, Ольга Дьоміна, Ірина Кулик.....	45
ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ТА БІОЛОГІЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ УЗБЕРЕЖЖЯ ТИЛГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ. Ілля Гнатів, Олександр Непша.....	47
ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ДОСВІД ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ. Горностай Дмитро.....	49
ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДОЇ СІМ'Ї ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ. Євгенія Гребінюк, Ірина Юрїївна Остополець.....	51
ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ШКІЛЬНОЇ ХІМІЧНОЇ ОСВІТИ. Григоращенко Вікторія, Тетяна Дюжикова.....	54
АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИСТОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ. Гульченко Вікторія, Ірина Остополець.....	56
МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРОПЛАСТИКУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ. Анастасія Демешко, Василь Мельничук, Тетяна Четвертак.....	60
ТОЛЕРАНТНІСТЬ І МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ (ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР). Богдана Дервішева, Олександр Веретільник.....	64
ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ. Олександр Дитковський, Наталя Глебова.....	66
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ МАЛИХ РІЧОК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ. Галина Дорожко.....	67